

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Adina Grigore • Cristina Ipate-Toma • Nicoleta-Sonia Ionică
Georgeta-Mihaela Crivac • Claudia-Daniela Negrițoiu • Augustina Anghel • Elena-Otilia Țiroiu

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Manual pentru
clasa a IV-a
Semestrul al II-lea

Cuprins

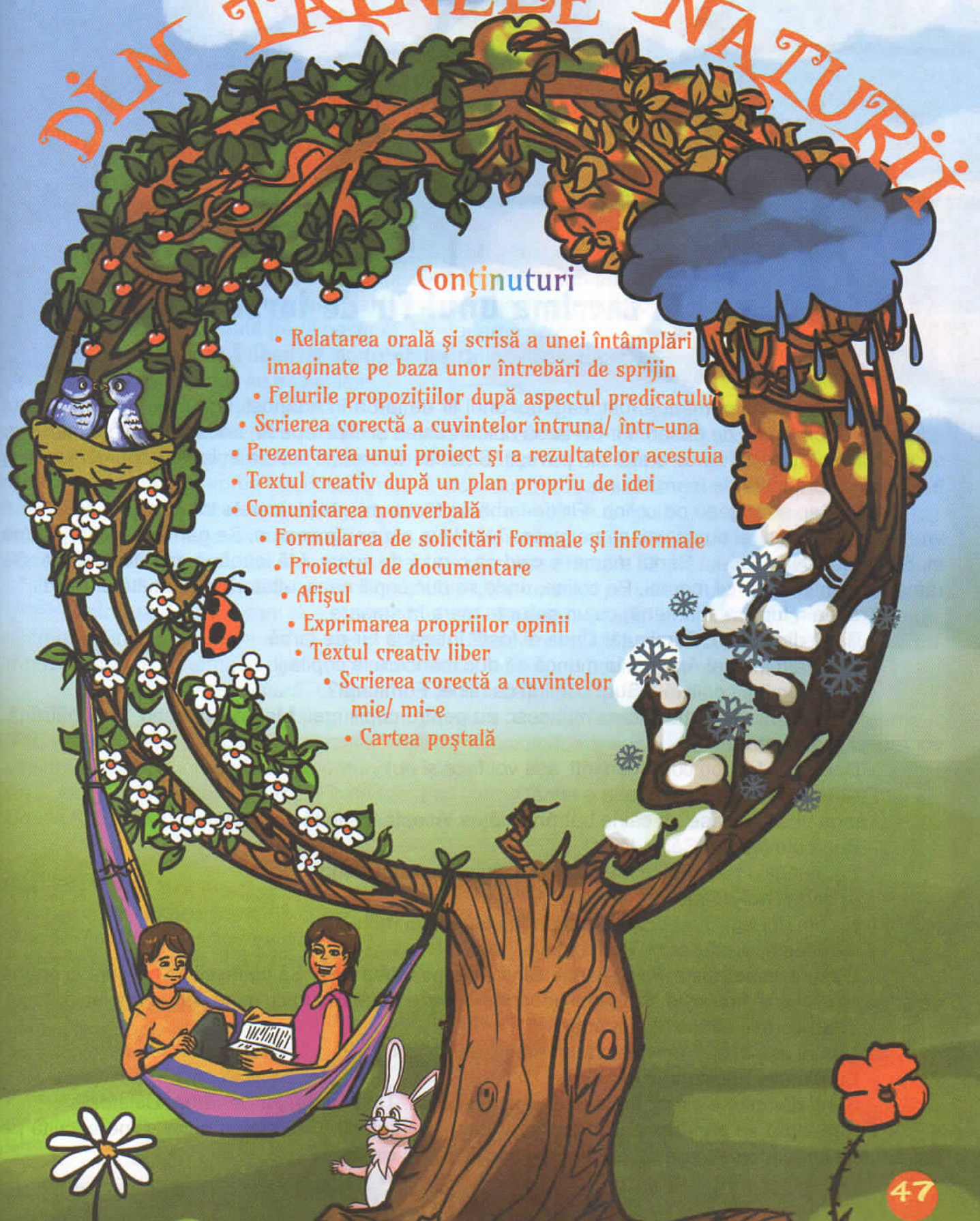

UNITATEA 5 - UNIVERSUL COPILĂRIEI 5	Textul creativ cu titlu dat 38
<i>Iarna pe uliță</i> de George Coșbuc 6	Formularea de concluzii simple pe baza lecturii unui text informativ 39
Poezia. Strofa. Versul 7	Prezentarea unei activități 39
Înțelegerea mesajului poeziei 7	Povestirea scrisă a unei activități 40
Formularea de concluzii simple pe baza unei poezii 8	Textul creativ în care se introduce dialogul 40
Scriem corect <i>mia/ mi-a</i> 8	Familia de cuvinte 40
<i>Întâlnirea lui Tom cu prințul</i> - adaptare după Mark Twain 9	RECAPITULARE - <i>Concertul primăverii</i> de George Coșbuc 41
Dialogul în textul narativ 11	EVALUARE - <i>Povestea iepurașului</i> Peter după Helen Beatrix Potter 44
Formularea de întrebări și răspunsuri 12	UNITATEA 7 - DIN TAINELE NATURII 47
Formularea unor predicții pe baza unor fragmente din text 13	<i>Lacrima unui fir de iarbă</i> după George Mihail Zamfirescu 48
Pronumele personal. Pronumele personal de politețe 13	Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin 50
Numărul pronumelui 14	Felurile propozițiilor după aspectul predicatului ... 50
Persoana pronumelui 14	Scriem corect <i>întruna/ într-una</i> 51
Genul pronumelui 15	<i>Furtuna</i> - fragment de Ștefan Octavian Iosif ... 52
Alte forme ale pronumelui personal 16	Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia 53
Textul creativ cu început sau sfârșit dat 16	Textul creativ după un plan propriu de idei 54
Sensurile cuvintelor 17	Comunicarea nonverbală 54
Relatarea unei întâmplări după banda desenată 18	Formularea de solicitări formale și informale ... 54
Scriem corect <i>ai/ a-i</i> 18	<i>Povestea măruții</i> - legendă 56
RECAPITULARE - <i>D-I Goe...</i> după Ion Luca Caragiale 19	Proiectul de documentare 58
EVALUARE - <i>Frumusețea Neagră</i> după Anna Sewell 23	Afișul 58
UNITATEA 6 - E PRIMĂVARĂ IARI 27	Exprimarea propriilor opinii 59
<i>Grădina Uriașului</i> - poveste populară 28	Textul creativ liber 59
Cuvântul - parte de propoziție 30	Scriem corect <i>mie/ mi-e</i> 60
Predicatul exprimat prin verb 31	Cartea poștală 60
Sensurile neobișnuite ale cuvintelor 31	RECAPITULARE - <i>Povestea anotimpului uitat</i> după Jonathan Swift 61
Textul creativ în care se introduc expresii și cuvinte de sprijin 32	EVALUARE - <i>Cioc! Cioc! Cioc!</i> după Emil Gârleanu 64
Subiectul. Subiectul exprimat prin substantiv ... 32	ROADELE CUNOAȘTERII 66
Subiectul exprimat prin pronume personal ... 33	UNITATEA 8 - ÎNTÂMPLĂRI DINTR-O VARĂ 67
Acordul subiectului cu predicatul 34	<i>La scăldat</i> după Ion Creangă 68
Propoziția simplă. Părțile principale de propoziție 34	Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite 70
Propoziția dezvoltată. Părțile secundare de propoziție 35	Scriem corect <i>ceai/ ce-ai</i> 70
Scriem corect <i>var/ v-ar</i> 35	Mesajul text 71
Organizatori grafici 36	E-mailul 71
<i>Barza</i> 36	RECAPITULARE - <i>Merlin vrăjitorul</i> - legendă britanică 72
Extragerea unor elemente considerate importante dintr-un text de informare 38	<i>Stejarul și trestia</i> de La Fontaine 75
	EVALUARE - <i>Legenda Lebedei</i> - legendă britanică 77
	EVALUARE - <i>Jurnal de cititor</i> 79
	Listă orientativă pentru lectura de vacanță 79

DIN TAINELE NATURII

Conținuturi

- Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- Felurile propozițiilor după aspectul predicatului
- Scrierea corectă a cuvintelor întruna/ într-una
- Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia
- Textul creativ după un plan propriu de idei
- Comunicarea nonverbală
  - Formularea de solicitări formale și informale
  - Proiectul de documentare
  - Afișul
  - Exprimarea propriilor opinii
  - Textul creativ liber
    - Scrierea corectă a cuvintelor mie/ mi-e
    - Cartea poștală

Lacrima unui fir de iarbă

după George Mihail Zamfirescu

Un bulgăre de pământ a fost leagănul unui fir de iarbă în adăpostul unui zid. În zori, vântul aduce pe aripi cântec de păsări. Fir-de-iarbă ridică fruntea și clipi repede, nedumerit. Cerul albastru se răsfrângea în ochii lui ca o apă din povești. Soarele răsărea, îl scâldea în lumină. Bulgăr-de-tină îl hrănea cu dragoste de mamă bună.

Copiii se strâneau pe coline. Fir-de-iarbă se făcea mic, la picioarele lor. Era și el copil. Ar fi vrut să strige: „Sunt și eu ca voi, să ne jucăm!” Nu-l lua nimeni în seamă. Se gândea: „Să fug după ei. Să mă joc. Nu, lasă-i... Sânul mamei e cald ca o rază de soare. Mă leagănă, mă dezmiardă. Să rămân cuminte, la sânul mamei. Pe coline, unde se duc copiii neascultători, sunt multe primejdii.”

Trecea o furnică sprintenă, cu un grăunte mare în spinare.

- Bună dimineața, Furnicuță! Unde ai fost? Întreabă Fir-de-iarbă.
- Bună dimineața! Am fost la muncă să duc mâncare la copilași.
- Sunt cumiți copiii tăi? Sunt cumiți ca mine, Furnicuță?
- Ca tine, Fir-de-iarbă. Acum muncesc eu pentru copiii mei. Mai târziu, când voi fi bătrână, vor munci și ei pentru mine.

– Dacă așa fac toți copiii cumiți, așa voi face și eu!

Fir-de-iarbă era fericit. Aflase o taină.

Lângă el se culcase un câine bătrân și lățos. Acesta îl salută politicos:

- Bună dimineața, Câine-lățos!
- Să ajungi la bătrânețile mele cinstite, fiule! Ce obosit sunt!
- Ai dormit azi-noapte?
- Nu am dormit. Sunt paznic în ograda stăpânului meu.
- Ai putea și tu să dormi. Parcă știe el...
- Eu sunt câine cinstit, Fir-de-iarbă. Cinstea e podoaba vieții. Să nu înșeli pe cel care îți poartă de grijă, pe cel ce te hrănește. Stăpânul adoarme în paza mea. E bun cu mine, iar eu îmi fac datoria!
- Și eu doresc să îmi fac datoria!
- Numai așa ai să treci peste toate necazurile vieții.
- Sunt multe necazuri în lume?
- Sunt, dar cine e cinstit trece ușor peste greutateți. Ține minte, Fir-de-iarbă: Cinstea!

Fir-de-iarbă se gândește: „Bătrânii sunt oameni înțelepți. Dau sfaturi bune. Cine ascultă pe bătrâni află lucruri folositoare. Și eu am să-i ascult și să-i cinstesc.”

Gângania roșie îl ascultă și râde:

– Mare **credul** ești, Fir-de-iarbă! Ascultți sfaturile unui bătrân câine? Mai bine faci ca mine. Sunt liber, fără griji, fără necazuri! Nu dau socoteală nimănui.

– Cum, tu nu muncești? Cu ce trăiești, atunci?

– Nu îmi place să muncesc! Trăiesc foarte ușor: stau toată ziua, ori umblu **hoinar**, cântând. Mâncarea îmi iese în cale, ca la comandă. Ce bine e să dormi, mai ales când știi că alții muncesc și fac eforturi pentru a-și câștiga traiul! Nu-mi trebuie nici casă!

– Dacă nu ai casă, când e furtună, ce faci?

Bulgăr-de-tină râde blând:

– Ce să faci? Tremură! Nu te lua după **trântorul** ăsta. Tu nu ai mamă, Gânganie?

– Am părăsit-o din prima zi...

– Ești un copil neascultător! zise Fir-de-iarbă întristat.

– Rămâi un supus, Fir-de-iarbă! spuse Gângania cu un aer batjocoritor.

Pe drum venea o căruță. Gângania voia să treacă drumul. Se împiedică de un bob de mei și căzu cu fața în sus. O roată trece peste el. Fir-de-iarbă se sperie.

– Așa pățesc copiii neascultători... spuse Câine-lăptos, trezit din somn.

– Eu am să fiu mereu ascultător!

– Așa, nepoate, așa: ascultător! Mama lui, săraca, îl caută acum, întreabă... iar el, uite-! Eu cunosc durerea de părinte. Am avut și eu o **odraslă**. Zburda prin curte. Mă uitam la el, cu dragoste! Și a crescut mare, drăgălaș, mă ajunsese pe mine. Dar nu era **copt la minte**. **Credea că tot ce zboară se mănâncă**, vorba stăpânului meu. Îl sfătuiam întruna: Stai lângă mine, Cuțule! Așa îl cheama. Îl sfătuiam: stai lângă mine! Uite, acolo, la gard, o mulțime de dulăi. Au ochi dușmănoși și colți ascuțiți. Nu tremura! Acum ești lângă mine, nu se apropie ei, că îi tăvălesc toată strada. Dar să te ferești când vei fi singur! Mai ales, să nu pleci pe ulițe sau prin alte părți! Nu m-a ascultat, nu...

Câine-lăptos închide ochii și rămâne câteva clipe cu botul pe labe, tăcut, cuprins de gânduri.

– Într-una din zile eram dus cu stăpânul, să-i fiu pază. Seara, la întoarcere, am auzit **larmă**. Îmi tremura inima. Mi se părea că aud și țipătul odraslei mele. Mă apropiam, îngândurat, și auzeam limpede. Cuțu mă cheama în ajutor. Am ajuns târziu. Abia mai răsufla... Un dulău îl rănise grav.

Fir-de-iarbă se cutremură. Câine-lăptos duce laba la ochi și își șterge o lacrimă.

– Am plâns zile întregi, plâng, îl chem pe nume: Cuțule, Cuțulache, tată! Nu se mai întoarce... Vezi, așa se întâmplă: comportamentul copiilor neascultători îi supără pe părinți. De rămânea în curte trăia și azi, bucurându-ne împreună de viață.

Bulgăr-de-tină oftă adânc. Fir-de-iarbă își șterge lacrima și promite să nu facă în viața lui ca odrasla bătrânului ori ca gângania cu veșmântul roșu.

Vocabular

a se răsfărâge: (aici) a se oglindi

tină: pământ, lut

a dezmierda: a mângâia

credul: naiv, neștiutor

hoinar: rătăcitor, pribeag

trântor: leneș

odraslă: copil

a fi copt la minte: a gândi ca un adult

a crede că tot ce zboară se mănâncă: a fi credul

larmă: zgomot, gălăgie, zarvă

Medalion literar

George Mihail Zamfirescu (1898 – 1939), născut la București, a fost scriitor român, care a scris comedia tragică *Domnișoara Nastasia* (1927), *Idolul și Ion Anapoda*.

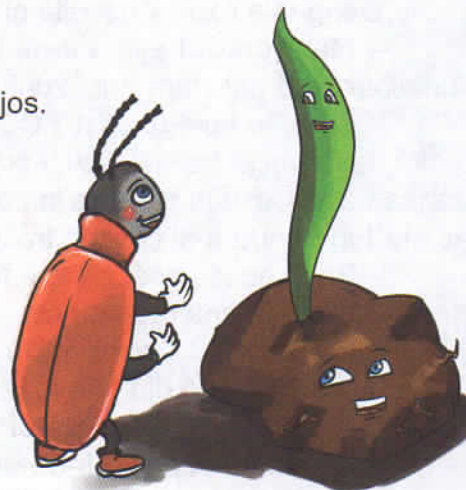
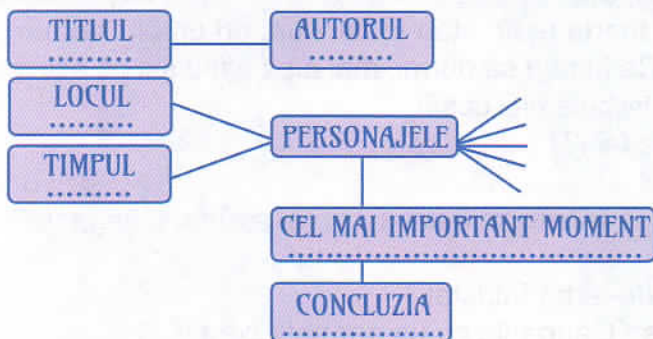
A debutat în 1918 cu un volum de versuri. A fost redactor de reviste, conducător de companii teatrale, director de scenă la Teatrul Național din Iași (1933-1939).

Primul său volum, *Flamura albă* (1924), cuprinde episoade de război și din anii imediat următori.

Înțelegem textul!

1. **Harta textului** Realizează harta textului, după modelul de mai jos.

2. Prezintă ordinea în care s-au petrecut întâmplările din text.

Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin

1. Imaginează-ți un alt final al povestirii *Lacrima unui fir de iarbă* după George Mihail Zamfirescu, pe baza răspunsurilor la următoarele întrebări și relatează acest final.

Întrebări de sprijin					
Cine?	Când?	Ce a făcut?	Cum?	De ce?	Unde?

2. Povestește în scris finalul povestirii *Lacrima unui fir de iarbă* după George Mihail Zamfirescu, imaginat de tine.

3. Exercițiu de imaginație

Imaginează-ți că te afli într-o expediție pe vârful unui munte. Ce auzi? Ce vezi? Ce mirosuri simți? Ce se întâmplă? Cu ce scop se întâmplă? Care este finalul?

Cu ajutorul răspunsurilor date la întrebările de mai sus, relatează oral și în scris o întâmplare imaginată.

LUCREZ ÎN ECHIPĂ

Împărțiți în echipe de câte patru elevi, scrieți un text creativ după o temă liber aleasă, respectând următoarele etape:

- propuneți cel puțin trei idei de fiecare elev, despre tema textului creativ;
- selectați ideile care vi se par interesante;
- construiți firul narativ (relatați întâmplările în ordinea desfășurării);
- reveniți asupra textului creat, pentru a-l redacta în forma finală.

Reprezentantul echipei va citi textul creativ de pe „scaunul povestitorului”.

Felurile propozițiilor după aspectul predicatului

Citește propozițiile, apoi compară predicatul din cele două coloane.

Fir-de-iarbă salută politicos.	→	Fir-de-iarbă nu salută politicos.
Câine-lăptos, ai dormit azi-noapte?	→	Câine-lăptos, nu ai dormit azi-noapte?
Bulgăr-de-tină râde blând.	→	Bulgăr-de-tină nu râde blând.

Care este cuvântul ce însoțește predicatul din a doua coloană?

Reținem!

După aspectul predicatului, propoziția poate fi:

- **afirmativă** - când în fața predicatului nu se află cuvântul *nu*;
- **negativă** - când în fața predicatului se află cuvântul *nu*.

Exersăm!

1. Jurnalul dublu

Propoziții negative	Propoziții afirmative
Ea nu este ascultătoare.	Ea este ascultătoare.
Nu voi ajunge la timp la stadion.	
Mara nu va interpreta rolul.	
Eu nu îi apreciez pe cei modești.	
Copiii nu traversează corect strada.	

2. Scrie cinci propoziții afirmative din textul *Lacrima unui fir de iarbă* după George Mihail Zamfirescu, apoi transformă-le, astfel încât propozițiile să devină negative.

Scriem corect!

1. Îl sfătuiai **întruna**: stai lângă mine!
2. **Într-una** din zile eram dus cu stăpânul, să-i fiu pază.

întruna
într-una

- Se scrie **întruna** când cuvântul are sens de *mereu*, *încontinuu*.
- Se scrie **într-una** când sunt două cuvinte diferite **într-** (între) și **una**, unite cu ajutorul cratimei.

Exersăm!

1. Înlocuiește cuvintele *mereu* și *încontinuu* cu alte cuvinte cu sens asemănător.

- Mi-a repetat încontinuu ce am de făcut.
- Mereu l-am sfătuit să spună adevărul.
- Mă gândesc mereu cum să rezolv problema.
- De trei zile plouă încontinuu.

2. Alcătuieste câte două enunțuri în care să introduci cuvintele *întruna* și *într-una*.

Invitație la lectură

Citește *Cântărețul* de Emil Gârleanu!

Desenează personajul pe care autorul l-a numit „cântăreț”!

JURNAL DE CITITOR

JOC DE ROL

Imaginează-ți că ești Fir-de-iarbă și vrei să o convingi pe Gânganie să fie cuminte și ascultătoare.

Interpretează aceste roluri împreună cu un coleg.

CONCURS

Împărțiți în echipe alcătuite câte două propoziții după următoarele cerințe:

- propoziții simple, afirmative;
- propoziții dezvoltate, afirmative;
- propoziții simple, negative;
- propoziții dezvoltate, negative.

Câștigă echipa care a alcătuit corect toate propozițiile.

EXPRESĂ-ȚI PĂREREA!

Describe comportamentul fiecărui personaj din text. Cu ce comportament dintre acestea ești de acord?

Argumentează-ți răspunsul!